

Janez Šubic.

(Spisal I.)

Janez Šubic se je porodil dne 26. oktobra leta 1850. v Poljanah nad Škofjo Loko kot najstarejši sin Štefana Šubica (roj. 22. dec. 1820, umrl. 9. januarija 1884)

in matere Ane, rojene Kisovicove.

Rodbina njegova se je že od nekdaj bavila z umetnostjo. Ded Janezu, Pavle Šubic (roj. 22. jan. leta 1772.), mlinar in posestnik v Hotovljah, mali vasi onkraj Poljanšice, Poljanam ravno nasproti, je bil že znan podobar, ki je napravil dokaj podob Križanega za bližnjo in daljno okolico.¹⁾ Pavletovi sinovi so se večinoma poprijeli podobarstva, posebno pa Štefan, ki se je okoli leta 1844. priženil

Pod Skalo v Poljane, ter kmalu zaslovel po vsem Kranjskem kot spreten

¹⁾ Podoba Križanega na Kalvariji (Hribcu) pri Škofji Loki je delo Pavleta Šubica. Tudi dva mala kipa, predstavljajoča kranjske berače,

cerkven podobar in slikar. Janez mu je bilo prvo dete, ki je ostalo pri življenju. Ko je nehal hoditi v Poljansko šolo, dal ga je oče v Ljubljano, kjer je dovršil normalko, potem pa vstopil

v gimnazijo. Zaradi bolezni je ostal na gimnaziji samó tri leta, potem pa je šel domov v Poljane, kjer je vrlo pomagal očetu pri slikarstvu. Pozneje ga je peljal oče k svojemu znanцу, slikarju Janezu Wolfu, da bi pri tem slovečem mojstru še bolj napredoval in se do dobra izuril v slikarstvu. Wolf je stanoval tedaj v Šent-Vidu nad Ljubljano v hiši podobarja Tomea; bil je nenavadno izobražen mož in izvrsten učitelj.

Jurij Šubic, slikar, u. l. 1890.

(Po fotografiji.)

Mladega Šubica je jako skrbno in pre-mišljeno poučeval v vseh potrebnih

katere hrani deželni muzej (glej »Führer durch das krain. Landes-Museum«, 1888, str. 133), sta delo Janezovega deda.

strokah. Ornamentiko in zloge, perspektivo in nauk o barvah, zgodovino umetnosti in lepe literature — vse je prišlo pri Wolfu na vrsto, in dostikrat sta sedela pozno v noč skupaj mojster in učenec ter se menila o umetnosti. Oni čas, ko je bival pri Wolfu,¹⁾ slikal je za domačo farno cerkev dve podobi po znanih lesorezih biblije Julija Schnorra; jedna slika ima za predmet štiri apokaliptične jezdece (t. j. iz skrivnega razodenja sv. Janeza), druga pa kamenjanje sv. Štefana. Prva je v barvah dokaj dobro pogojena in kaže pravi čut za harmonijo barv; obe podobi sta deli začetnika, a že pričata, da je bil mladi umetnik vrlo nadarjen.

L. 1870. je naslikal po naročilu škofa Janeza Mraka dve veliki altarni sliki, sv. Jožefa in Mater Božjo, za neko cerkev v Minnesoti v Severni Ameriki. Škof se je po dovršenem Vatikanskem zboru mudil nekaj časa na svojem domu v Hotovljah pri Poljanah ter vzel sliki seboj. Visoki sta bili skoro po dva metra, široki pa $1\frac{1}{3}$ metra. Kolorit jima je bil srečno pogojen in risarija precej pravilna.

L. 1871. je šel Janez v Benetke, kjer je vstopil kot učenec v zavod »Academia delle belle arti« k profesorju Molmenti-u. Tu je kmalu izdeloval tudi po svojih načrtih — svoje kompozicije. Prvo večje delo je bil karton: »Betlehanski detomor«; na tem delu opazujemo še nekatere preveč trezne prizore, a v podrobnostih ima dokaj lepote. Jedno leto pozneje je tekmoval za darilo imenovane akademije. Narisal

¹⁾ Nadaljnje črtice so skoraj po besedah — posebno kar se tiče umetniške sodbe — vzete iz rokopisa, v katerem je ocenil brat Janezov, Jurij Šubic, takoj po smrti bratovi njegovo delovanje. V tem spisu, katerega morebiti o priliki priobčimo, označuje prezanimivo brat brata, umetnik umetnika.

je karton: »Smrt Rafaelova« ter jednoglasno dobil prvo darilo. Ž njim je pokazal, kaj more človek doseči s pridnostjo in vstrajnostjo. Ta karton je brezdvombeno v resnici umotvor, imenitno delo. Risarija je izdelana s toliko ljubeznijo in tolikim čutom, kakoršne opazujemo samo pri pravih umetnikih in v mladostnem navdušenju. »Smrt Rafaelova« se nahaja pri bratu Janezovem, podobarju Valentinu v Poljanah, ki je po smrti očeta Štefana prevzel domačijo v Poljanah. V Benetkah je slikal l. 1874. Janez tudi veliko podobo: »Sv. Trije Kralji« za neko samostansko cerkev v Bosni. Po sliki je razlita — rekel bi — blagodejna miloba; okrasba je preprosta, pa primerna. Neizrekljiv je izraz v obrazu Matere Božje, tudi Trije Kralji so jako spretno razpostavljeni. Za Poljansko cerkev je napravil podobo na križu trpečega Kristusa, namenjeno za postni čas; slika kaže Zveličarja v trenutku, ko je zaklical: »Eli, Eli! lamá sabahtáni?« V Benetkah je nadalje slikal več kopij (posnetkov) za-se, da bi se temeljito učil od starih benečanskih mojstrov, ki so mu bili najljubši vzori. Nekatero je prodal, a jedna — zgornji del »Assunte« — se nahaja še danes na domu v Poljanah. S temi kopijami je veliko pridobil, izpopolnil svojo tehniko in se vedno globlje seznanil s skrivnostnim koloritom velikih benečanskih mojstrov.

L. 1875. je odrinil proti Rimu, da si v večnem mestu ogleda dela največjih umetnikov, kar jih je rodila naša zemlja. V Rimu je delal dve leti jako pridno ter ustvaril najlepše svoje slike. Tu omenjamo v prvi vrsti veliko altarno podobo Sv. Martina za cerkev v Šmartnem pod Šmarno Goro. Sliko je razstavil leta 1876. meseca avgusta v redutni dvorani v Ljubljani, kjer jo je

občinstvo po vsej pravici občudovalo kot umotvor, kakoršnega do tedaj še ni napravil noben domačin. Vsi domači časniki (»Slov. Narod« dné 22. avg. 1876, »Laib. Zeitung« 23. avgusta 1876, »Slovenec« 26. avgusta 1876, dunajski »Patriot« in dr.) so z jako laskavimi ocenami slavili umetnika. Nadalje je slikal podobo Sv. Marjete za veliki oltar v

Horjulu in krasno podobo žalostne Matere Božje za novi oltarna Breznici.

Rajni knezoškof J. Zlatoust Pogačar, mož, ki je bil znan po svojem finem umetniškem

okusu, častital je pri blagoslovljenju oltarja v Horjulu l. 1876. s prižnice z jako priznalnimi besedami slikarju zaradi podobe sv. Marjete. Prišedši iz Rima je v Horjulu olepšal tudi ves prezbiterij s slikami na presno. Delo se je odlikovalo s kras-

nim koloritom in duhovito kompozicijo; hvalila sta je slikarja Wolf in Franke. Kritika v nekem slovenskem listu pa ni bila toliko ugodna; videlo se ji je, da niso bili le stvarni vzroki — natanko jih nečemo razkladati — glavni povod za mrzko pisavo. Slikar je bil tedaj zastavil vse svoje moči in vse znanje, da napravi monumentalno delo, sebi in

domovini v čast. A zaradi omenjene ocene je šel meseca marca l. 1878. ves užaljen na Dunaj z namenom, da si poišče drugodi priznanja in zasluzka. Ne moremo mu zameriti. Umetnik ljubi — seveda — svoje delo, pa je tudi pozna. Lahko umevamo, da ga nemila ocena žali, ker ga potlači duševno in mu škodi gmotno. S Horjulskim delom

Janez sploh ni imel sreče. Danes je skoraj popolnoma končano zaradi vlažnosti te cerkve.

Od nekdanjih bujnih in krasnih barv je sedaj komaj sled! — Pozneje je slikal tudi cerkev v Bakru (Buccari) pri Reki. S tem delom se je bavil precēj dolgo, a do sedaj še nismo imeli prilike videti dotične cerkve.

Na Dunaju je vstopil v delalnico slovečega H. Makarta. Tu je delal izprva študije in manjše kompo-

zicije, katere je prodajal trgovcem z umetniškimi tvarinami na Dunaju in drugodi. Tudi je v tem času nastala salonska slika Svete Magdalene za župnika Tavčarja na Dolenjskem. Globoko čustvo in mirna vzvišenost, pravilno risanje in krasen kolorit dičita to sliko, ki je sedaj v lasti ljubljanskega odvetnika dr. T. — Naslikal je tudi

Jan. Šubica „Mati Božja“ pri sv. Volbenku.

(Po fotografiji urednikovi.)

portret svojega bratranca, sedanjega ravnatelja Ivana Šubica, ki je tedaj ž njim skupaj stanoval na Dunaju. — Za Stritarjev »Zvon« je narisal po Levstikovi znani pesmi sliko »Ubežni kralj« in po S. Jenkovi pesmi »Studentenca« sliko, predstavljajočo »Ločitev«.

Ko so se Dunajčanje pripravljali, da priredé cesarski dvojici ob njeni srebrni poroki velikanski slavnostni sprevod, naprosil je Makart Janeza Šubica, da mu pomaga risati kostume za sprevod. Oba sta več tednov marljivo risala historične obleke in delala priprave za zanimivo slovesnost. Za album, katerega je izdalo dunajsko mesto v spomin tistih lepih dnij, risal je Šubic karton »Trgovstvo«. Vsa zbirka je bila razstavljena v Avstrijskem muzeju, in tedaj je kritika med prvimi pohvalno imenovala risarije našega umetnika. Slavnostni sprevod mu je dal tudi obilo gmotne koristi, zakaj mesto tedaj ni bilo preveč varčno z novci in plačalo je umetnikom velike svote za njih trud.

Pozneje je dovršil tudi več slik po naročilu poljanskega župnika Jan. Ramoveša, ki je sploh njega, kakor pozneje brata Jurija, čislal kot pravega umetnika in jima dajal za cerkve svoje župnije različna naročila. Janez Šubic je napravil tedaj tri velike altarne slike za romarsko cerkev sv. Volbenka pri Poljanah, apostola sv. Petra in sv. Matijo in Mater Božjo, brez madeža spočeto, sredi dveh angeljev. Posebno prvi dve sliki, dasi sta preprosti, kažeta najdovršenejšo tehniko in posebno spretnost; slika Matere Božje pa je znamenita zaradi nenavadno ljubeznivega izraza na obličju svete Device. Vse tri slike pričajo, kako pošteno je Šubic žrtvoval vse svoje moči in porabil vse znanje tudi pri naročilih, ki so šla v kraje,

velikemu svetu nepoznane, v samotno kmečko podružnico.

Ko so Čehi zgradili v Pragi novo narodno gledališče, poklicali so našega umetnika, da sodeluje pri okrašenju te krasne zgradbe. Rad je sprejel častni poziv ter šel l. 1881. v Prago, kjer je bil takoj priljubljen v družbi čeških umetnikov. Po kartonu Ženiškovem je slikal stropno podobo Propad v fojerju (t. j. foyer-u — zbirališču ali hodišču) gledališča, nadalje dve luneti Otava in Žalov in pozneje na stenah fojerja dve veliki sliki alla tempera, Život in Zgodovina. Češki listi so jako pohvalno omenjali in opisovali Janezova dela; posebno so bili polni priznanja za njegov mojsterski kolorit in dovršeno tehniko.

(Dalje.)

Jan. Šubica „Sv. Peter“ pri sv. Volbenku.
(Po fotografiji urednikovi.)

Janez Šubic.

(Spisal I.)

(Dalje.)

Ro so poklonili leta 1881. češki umetniki svatbeni dar cesarjeviču Rudolfu, naslikal je za dotični »album čeških umetnikov« akvarno podobo z naslovom »Vprašanje«, predstavljajočo mlado deklico, ki se pogovarja z Amorjem. Jednoglasno so pisali češki listi, da si je ž njo pridobil Janez Šubic palmo v oddelku za genre-slike. Dovršivši praška naročila, vrnil se je Janez zopet na Dunaj, bival pa deloma tudi na očetovem domu v Poljanah in tam slikal razna cerkvena dela, med drugimi »Žalostno Mater Božjo« s Kristusom, namenjeno za cerkev na Brezjah. Ta slika je nekam prešla, a ni se mi posrečilo zvedeti, kam. Že l. 1883. so ga poklicali Čehi nazaj v Prago, da je popravljal v fojerju

slike, katere je bil uničil požar v še nedokončanem gledališču. Ker so si pridobile te podobe velik umetniški uspeh, zato mu je pozneje praški mestni

svēt izročil okrašenje pročelja nove vodarne. Z Ženiškom vred je napravil tam osem slik, predstavljajočih razne dogodke iz časa švedske vojske.

Tu je ustvaril med drugimi podobami sliko: »Prodajalka sadja«, katero je kupil neki dunajski bankir.

Iz Prage je šel Janez Šubic na Dunaj. Pozneje se je vrnil v Poljane, ker se je lotila očeta smrtna bolezen (rak v požiralniku).

Tedaj je slikal

doma podobo sv. Notburge za romarsko cerkev sv. Sabote na Bukovem Vrhu nad Poljanami, in po očetovi smrti (dnē 9. junija l. 1884.) veliko oltarno podobo

Fran Cegnar, u. 14. febr. l. 1892.

(Po fotografiji.)

sv. Antona Padovanskega, namenjeno že od rajnega očeta za dar kapucinskemu samostanu v Loki. Ta podoba spada med najboljša dela umetnikova. Iz vzrokov, ki so nam neznani, sprejeli so očetje kapucini to sliko le neradi, kmalu jo z oltarja odstranili in pozneje na zahtevanje umetnikovo zopet njemu izročili. Sedaj je v frančiškanski cerkvi v Ljubljani za velikim oltarjem; tej cerkvi jo je Janez podaril, da izpolni pobožno obljubo ob očetovi smrti.

Da spoznamo nekoliko tudi značaj umetnikov in njegovo mišljenje iz te dōbe, podajemo tukaj nekoliko odlomkov iz pisem Janezovih, ki jih je pisal domov.¹⁾

Na Dunaju, 24. julija 1878.

Ljuba mati!

Hvala Bogu, zopet ste dočakali Svoj god, in Bog daj, da bi ta veseli dan, praznik sv. Ane, Svoje patrone, še veliko, velikokrat obhajali zdravi in veseli! Bog Vam daj vse dobro, karkoli je k Vaši sreči in zadovoljnosti potrebno, Bog Vas ohrani še veliko let srečno, zdravo in zadovoljno! Vsa voščila, vse dobro, kar sem Vam voščil in želel do zdaj, danes iz nova ponavljam, samo da danes toliko bolj iskreno, toliko bolj iz srca, kolikor bolj Vas od dne do dne ljubim, bolj rad imam. Jaz sam za-se nimam druge želje, kakor to, da bi mogel Vam in ljubemu očetu olajšati starostna leta. Bog daj, da bi mi bilo mogoče. Z Jurijem sva vedno govorila, kaj bi Vam neki dala za god, ali ubogi Jurij je moral iti, in sedaj je tudi za-me drugače. A nekaj vendar imam in prosim, da to sprejmete v znamenje srčne hvaležnosti in otročje ljubezni od mene in Jurija. Pred njegovim odhodom smo se dali z bratrancem Janezom fotografovati, da bomo

¹⁾ Dobil jih je urednik tega lista še od pokojne matere umetnikove za porabo, ko ji je jeseni predlanskega leta izrekel to željo.

imeli vsaj spomin drug od drugega, in ravno za Vaš god Vam tudi pošiljam eno podobo, da se bode tako večkrat spominjala Svojih Vas tako srčno ljubečih sinov, ki sta ločena in tako daleč od doma. A upajmo, da se bode vse dobro izšlo in da bomo še velikokrat prav dobre volje in veseli skupaj.

Ponavljam vsa srčna voščila, da Vas in očeta Bog še mnogo let zdrava ohrani, po smrti pa Vas k sebi v sveta nebesa vzame, kjer se bode veselili in pozabili na križe in težave, ki jih imamo tukaj trpeti.

Vaš

Janez.

Na Dunaju, 1. februarija 1879.

Ljuba sestra!

Lansko leto sem bil še doma ob Tvojem godu, a sedaj sem tako daleč in že tako dolgo časa proč od Tebe. Rad bi bil doma pri Vas vseh, ki tolikokrat mislim na vas, skrbim, kako se vam godi, in vedno želim, da bi srečni in zdravi ostali.

In tako, ljuba sestra, ne more se mi tudi izpolniti želja, da bi s Teboj praznoval Tvoj god, in ne ostane mi drugega, kakor da Ti pismeno in na kratko izrečem svoja srčna voščila in bratovsko ljubezen. Bog Ti daj še mnogo let živeti srečno in zadovoljno, Bog Ti ohrani ljubo zdravje in Ti podeli vsega v obilnosti, cesar si poželi Tvoje srce. Ostani poštena in pridna dekle, skrbi po svoji moči olajšati stara leta naših ljubih starišev, spoštuj in ubogaj jih. Ti si zdaj najstarejša doma, kar nas je otrôk, in Tvoja prva dolžnost je skrbeti za zadovoljnost in srečo ljubega očeta in matere. Ljuba sestra, živi tako, da bodo zadovoljni s Taboj; storila bodeš tako svojo dolžnost in dobrotljivi Bog Ti bode gotovo obilno povrnil Tvojo otroško spoštovanje in ljubezen, in tako izpolnil moje srčne želje in bratovska voščila. Upam, da se bode moje stanje na bolje obrnilo in da mi bode mogoče svojo bratovsko ljubezen, ljuba sestra, tudi dejanjsko Ti

izkazati. Za sedaj pa vzemi za dobro moja srčna voščila in zvesto ljubezen do Tebe, ljuba sestra.

O naju z Jurijem nimam poročati nič posebnega, in bodem tako tudi v kratkem očetu pisal, torej za danes končam.

Presrečno pozdravljam Tebe, ljube stariše in brate. Ves Tvoj brat

Janez.

Poletu l. 1884. je bil pozvan na novo zidani Obrtni muzej v Kaiserslauternu v Renski Palaciji (Rheinpfalz) na Bavarskem. Nerad se je Janez ločil od domovine, a ugodni pogoji so ga vendar pregovorili, da je prevzel novo službo učitelja dekorativnega slikarstva na imenovani umetno-obrtni šoli. S kakšnimi čustvi je šel od doma, kaže nam njegovo pismo z dné 16. avgusta istega leta, pisano z Dunaja, kjer je ostal medpotoma. Le nekaj malega podajemo tu čitateljem: »Ljuba mati! Ob kratkem Vam naznanjam, da sem srečno sèm prišel. V Loki se mi je bilo zmédlo, in še le zvečer sem se peljal v Ljubljano, od tam o polnoči koj naprej na Dunaj. Na Šmarni dan dopoldne ob desetih sem bil že na Dunaju . . . V Kaiserslautern sem telegrafoval, da sem tukaj in da skoro gotovo v nedeljo tja pridem. — Ko sem šel od doma, pozabil sem bil čisto plačati za eno mašo za rajnkega očeta, kakor sva se midva menila. Prosim, storite to Vi, in to prav kmalu. Kadar bodem kaj domu pošiljal, povrnem Vam denar. Imejte očeta v dobrem spominu . . . kakor bi bil on sam zraven. Ljubite se med seboj! Jaz bodem, če mi dobrotljivi Bog zdravje in srečo dá, vedno skrbel za Vas . . .« Tedaj se je začela zanj nova dôba,

dôba umetniškega pripoznanja in gmotnih uspehov. Bavarska vlada mu je naročila, da olepša vestibul (vežo), lože in strop velike dvorane muzeja z raznimi slikami. Muzej ima dve loži, a nad vsako je razpetih sedem kupol; poleg teh je v vsaki loži sedem obokanih dolbin na zadnji steni, a na prednji po sedem obokanih oken. Vsaka kupola je razdeljena z oprogami v štiri polja, v njih pa se nahajajo po jeden ovalni (podolgasti) in dva manjša okrogla ščita. V obeh ložah je torej 56 ovalnih in 112 okroglih tábel. Za vse te je Janez Šubic izumil in sestavil primerne podobe, zajete iz svetovne zgodovine, iz duševnega in političnega razvoja najvažnejših narodov. Za to ogromno delo je imel več pomočnikov; tudi starejši učenci zavoda so mu pomagali. Poleg tega je zvršil dve veliki sliki »Moč« in »Izobilje« ter sestavil vse okrasje za lože, vestibul in druge prostore velikega muzeja.

A kakor v Pragi, tako je tudi na Bavarskem preganjala nesreča njegova dela. Dné 12. decembra leta 1885. je začelo goreti v muzeju, in ogenj je pokončal zahodnjo ložo z vsemi njenimi slikami. Bavarska vlada je takoj odredila, da naj se prične delo iz nova. V 18 mesecih je naš umetnik obnovil poškodovane slike in si pridobil priznanje od vseh vladnih in umetniških veljakov.

Kako krepko in vstrajno je deloval v tej dôbi, kažejo nam še razna druga naročila, katera je dobival ob tem času, in katera je zvrševal v splošno zadovoljnost. Če pomislimo, da je imel tudi dela v šoli, umevamo, da ni imel dosti počitka.

(Konec.)

Janez Šubic.

(Spisal I.)

(Konec.)

Doleg teh del je dobival še druga naročila. Vlada ga je poslala v Dörnbach, kjer je prenovil

dve stari gotiški sliki na presno (Pfälz. Volksblatt, 27. Okt. 1885, Süddeutsche Presse in Münchener Nachrichten, 9. März 1886, Pfälzische Pr. 6. März 1886). Za časa Antwerpenske razstave l. 1885. je okrasil v Antwerpenu razstavni paviljon tvrdke Stumm iz Neunkirchena (Pfälzisch. Kurier, 1. Mai 1885, Pfälzische Presse 6. März 1886)

in zvršil veliko dekorativno sliko za isti namen, predstavljajočo delavce v kovačnici. Vmes je izdelal več portretov,

izmed katerih je zlasti jeden ugajal na razstavi slik, katero je priredil Kolonjski »Kunstverein« v muzeju. (Pfälzische

Volksztg., 26. April 1885). Zraven tolikega opravila pa ni zanemarjal šolskih dolžnostij. Na vsakoletni šolski razstavi v muzeju je njegov oddelek navadno vzbujal največ pozornosti. Tako piše na pr. »Pfälzische Volksztg.« z dné 30. marta l. 1886.: »Hervorstechend sind insbesondere die Stillleben und sonsti-

Josip Juraj Strossmayer.

gen Studien der von Herrn Šubic geleiteten Malerschule . . .« Vse kritike pripoznavajo njegove velike uspehe in

čestitajo zavodu, da ima tako učno moč. Vlada mu je v priznanje njegovih zaslug od 1. januarja 1886. l. podelila osebno doklado 500 mark in ga imenovala pričetkom leta 1885/6. pravim in stalnim učiteljem, če tudi je bil še inozemec. V mestu je užival splošno veljavo in bil obče priljubljen. Pri vsakem umetniškem vprašanju so ga prosili sveta; bil je sploh najbolj odločilen mož v tej stroki v Kaiserslauternu. Njegovo imenovanje je pozdravila »Kaiserslauterner Zeitung« z dné 5. marca 1886 z besedami: ¹⁾ »Gospod slikar Šubic iz Poljan, mož, ki si je med svojim primerno kratkim tukajšnjim bivanjem pridobil spoštovanje in ljubezen vseh, kateri ž njim občujejo . . . Bog ohrani čislane ga gospoda naši stavbarski delalni šoli in našemu mestu še mnoga leta.«

Na Monakovski razstavi l. 1888. je Janez Šubic vodil vsa razstavna dela iz Renske Palacije in bival v ta namen več mesecev v Monakovem.

Vsak prosti čas pa je porabil, da je potoval po Nemškem in obiskal glavna umetniška središča. Ob reki Reni je poznal vse važnejše kraje, obiskal je Berolin in druga mesta — a pri tem nikdar ni pozabil svoje ljubljene domovine in svoje poljanske fare. Dné 26. maja l. 1885. piše svoji sestri Mariji iz Kaiserslauterna med drugim: »Po veliki noči sem bil tri tedne na popotovanju ter zopet videl veliko novega. Imel sem naročeno sliko za razstavo v Antwerpenu, in ko je bila dodelana,

¹⁾ Herr Maler Šubic aus Pölland, ein Mann, welcher während seines hiesigen verhältnismässig kurzen Aufenthaltes die Achtung und Liebe aller erworben hat, die mit ihm verkehren . . . Möge der geehrte Herr unserer Baugewerkschule und unserer Stadt recht viele Jahre erhalten bleiben.

vzel me je moj direktor seboj na potovanje. Ogledala sva si več mest. Videl sem trdnjavo Metz, katero so Nemci leta 1870. tako dolgo oblegali in nazadnje Francozom vzeli. Potem Bruselj, glavno mesto kraljestva belgiškega. To je silno lepo mesto, in pravijo, da je zelo podobno Parizu, samo manjše. Od tam sem se peljal v Antwerpen, veliko kupčijsko mesto. Tu sem imel še nekaj dela v razstavi in ostal sem tam deset dnij. Med tem časom sem se peljal v mesto Ostende; to mesto leži ob morju. Od todi je še šest ur po morju do Angleškega.

Iz Antwerpena nazaj gredé sem zopet obiskal štiri razna mesta in v zadnjem, v mestu Kolinu (Köln), sem videl posebno zanimive reči. Tukajšnja glavna cerkev je izmed najlepših na svetu, in v njej so shranjene svetinje svetih Treh Kraljev. Vsa tri trupla počivajo v skrinji iz samega zlata; silno bogato je okrašena s podobami in z ornamentami. Skrinja je zaprta, samo pri vzglavju je vdolana steklena plošča, in tu skozi se vidijo glave sv. Treh Kraljev. V tem mestu počivajo tudi svetinje svete Uršule in njenih devic, katere so tukaj umrle mučeniške smrti. Ta cerkev sv. Uršule je jako stara, sedaj jo popravljajo. V posebni kapeli počiva truplo sv. Uršule v srebrni in pozlačeni skrinji, okrog je vse polno svetinj deviških mučenk. Iz Kolina sem se peljal ob reki Reni, po najlepših krajih v Nemčiji, nazaj v Kaiserslautern.«

Dné 18. septembra 1886. l. pa piše materi: »Ljuba mati! Čez teden dnij sem že na potovanju; bil sem v Berlinu, kjer sem mnogo lepega videl, včeraj sem prišel lesem, bržkone odpotujem jutri in upam, da bodem konec tedna doma. Zelo se veselim Vas zopet videti, tako tudi sestro in brate. Ker

potujem sam, dolgčas mi je navadno zvečer brez družine, čez dan pa čas le prehitro poteče, toliko se vidi po teh mestih.«

Domotožnost se je vedno močneje oglašala pri njem. Prišel je sicer vsako leto v velikih počitnicah domov, a vsako leto se je teže ločil od poljanske doline. Naposled je bilo to koprnenje po domu že nekaka bolezen. Pisal je obupna pisma prijatelju, nameraval je pustiti službo in sijajno stališče svoje v tujini, le da bi prišel zopet nazaj v domače kraje. Kakor mladenič je sanjal noč in dan o tratah in vodah rodne vasi, o njenih lepotah in njenem ljudstvu . . . Svoji rojstveni hiši, materi, bratom in sestri je bil udan z iskreno ljubeznijo.

Da spoznamo s te strani Janeza natančneje, in da zremo še kaj več posamnostij iz življenja, čujmo zopet nekoliko iz njegovih pisem!

V pismu na brata Valentina z dné 30. oktobra l. 1884. omenja, da je ob enem poslal nekaj denarja, in naroča bratu, naj preskrbi, da se opravi sveta maša »za ljubega rajnkega očeta v kapelici na pokopališču«, da se moli zanj tudi na njegovem grobu ali pa v cerkvi. »Želim tudi, da ta dan očetov grob lepo in bogato razsvetliš; sploh uredi tako, kakor smo dolžni storiti iz hvaležnosti in ljubezni rajnkemu očetu.« Sploh se spominja očeta v mnogih pismih; vidi se mu, kako ga je ljubil, pa skrbel tudi s pravo krščansko ljubeznijo najprej za srečo njegovo v večnosti.

Dné 26. decembra istega leta pa piše materi tako-le: »Ljuba mati! Pretekli teden sem se bil prehladil. Mislil sem iz začetka, da ne bode tako hudo, ali nazadnje sem se le moral vleči v posteljo. Danes sem zopet toliko iz postelje, da Vam morem vsaj pisati. Prehlajenje mi je bilo namreč leglo na

srce in na prsi, tako da sem komaj dihal; od nedelje do danes nisem ne bral, ne pisal. Danes sem prvokrat vstal, vendar še ne vem, kdaj bodem smel iz sobe. Dasi že samo na sebi ni prijetno človeku bolnemu ležati, žal mi je še posebno, da Vam nisem mogel pisati za praznike, in da zaradi bolezni nisem mogel Tinetu poslati obljubljenega načrta. Moral sem odložiti tudi še par drugih rečij, za katere se je zelo mudilo. Tinetu pošljem do novega leta gotovo, ako mi ne bode treba zopet v posteljo iti, ker imam na načrtu dela le še za poldrugi dan. Naj mi nikaner ne zameri; da bi me ne bila ta nesreča doletela, gotovo bi bil jaz izpolnil dano besedo.

Današnji dan smo že toliko let praznovali god preljubega očeta. Ali letos — kako je žalostno! Ta dan sem vedno — če tudi nisem bil doma — mislil le na to, kako se imate doma in kako vezujete ljubega očeta. A sedaj ga ni več med nami . . . ker je že meni hudo, kako mora biti še le Vam! Kako je vse prazno in žalostno! Bog daj, da se v nebesih veseli med angeljei! Jaz ga, dasi tako daleč od doma, ne morem pozabiti, vedno mislim nanj. Dné 20. novembra sem bil tukaj preskrbel peto črno mašo zanj; jokal sem se v cerkvi, ko so peli mrtvašnice za ljubim očetom. Bog Vam daj, ljuba mati, vesele praznike in srečno novo leto, Bog daj Vam čakati še mnogo, mnogo let. Vedno me veseli, ko slišim, da se doma dobro razumete; Bog daj, da tako ostane!«

Večkrat izraža svoje veselje nad domačo hišo, vselej pa skrb za njo in vse domačine. Na srcu mu je, da bi brat dobro gošpodaril, želi, da bi se tudi sestri dobro godilo. Kako je žalosten, ko zve, da je bolna! Z dné 26. maja 1885 piše sestri: »Silno sem

se ustrašil žalostne novice, da si tako na nagloma zbolela. Še bolj žalostno je to za-me, ker sem tako daleč od Tebe. Kako rad bi bil pri Tebi, kako rad bi Te vsaj tolažil, ako bi že pomagati ne mogel.

Koliko žalosti sem prestal pretečeno leto, in sedaj je prišlo še to! Edino željo imam, da se Ti povrne ljubo zdravje, da Te zopet vidim zdravo in veselo, kadar pridem domov. Bog daj, Bog daj in Tvoja patrona sveta devica Marija!

Težko bodem čakal odgovora. Ako že Ti ne moreš pisati, pisal mi bode Tine. Bog daj, da bi me razveselil z novico, da si zopet zdrava! Brat Jurij mi je pisal iz Pariza, kako je žalosten, in da želi iz srca, da kmalu ozdraviš.«

Kadar se je dogodila doma kaka nesreča, zadelo ga je vselej bridko v srce. Bratu na domu n. pr. je bila umrla mala hčerka. Takoj mu odpiše Janez in ga tolaži, poln sočutja (iz Kaiserslauterna, dné 13. januarja leta 1888.): »Ljubi Tine! Sinoči, ko sem prišel domov, dobil sem Tvoje pismo. Ne vem, kako je bilo — kakor bi bilo nekaj pomenilo, kar bal sem se odpreti pismo; slutil sem, da bode nekaj žalostnega. In res, kako žalostna novica! Skoro nisem mogel verjeti. Pred dobrim tednom še le mi je Jurij pisal, da je bil v praznike doma, in kako veselje je imel z Juliko, kako je bila zdrava in čvrsta. In sedaj nam jo je vzel Bog tako na nagloma... Jaz imam vse domače tako rad, in zelo občutim vsako nesrečo. No, ljuba Julika je zdaj ljubezniv angeljček v nebesih; prosila bode tam za nas, in jedenkrat se bomo zopet videli. Ona je sedaj srečna. To je pač jedina tolažba za nas, in pa zaupanje v božjo previdnost...«

V takih besedah se zrcali Janezovo blago srce. Iz tega lahko razvidimo,

kako ga je nepremagljivo vleklo domov, in da v tujini ni bil srečen.

Med tem časom je izdelal znano sliko, »Karnijolijo« v veži kranjskega deželnega muzeja.ocene te krasne slike so znane iz domačih naših listov in iz knjige »Oesterreich-Ungarn in Wort und Bild«. V tem delu pravi pisatelj o sliki: »Najizvrstnejše delo Jan. Šubica je slika na stropu v novem muzeju: »Umetnosti se klanjajo Karnijoliji«. In dalje pravi isti pisatelj o Janezu: »Vzorno mišljenje in velika pomenljivost daje njegovim delom monumentaln značaj.«¹⁾ Lahko se reče o njej, da bode vedno častno zastopala domačo umetnost in pričala o nadarjenosti slovenskega roda! — Napravil je tudi več ilustracij za omenjeno domovinsko delo cesarjeviča Rudolfa: »Kmečka ženitev«, »Prodajalec karamellija in pettoralija v Gorici«, »Hribovca s košem in mehóm«, »Dvokolesni volovski voz«, »Kmetica iz goriške okolice«, »Furlanka pri vodnjaku«. Na počitnicah je slikal svoje sorodnike in znance, v prvi vrsti pa očeta in mater — dva portreta, ki spadata med najboljša dela rajncega, prava umetniška bisera. Sedaj sta na rojstvenem domu v Poljanah. Naslikal je nadalje svoje brate in sestre, izimši Jurija, katerega ni bilo doma, strijca Janeza, podobarja v Škofji Loki, in njegovo ženo, posestnika Čadeža v Poljanah in njegovo ženo, posestnika Visočana pri Poljanah in njegovo ženo — torej veliko število podob, ki pričajo, kako skrbno je porabil tudi počitnice za delo.

A toliko neumorno delo na jedni strani, na drugi pa ono že omenjeno

¹⁾ »Die österr.-ung. Mon. in Wort u. Bild« Kärnthen u. Krain, str. 472. Iz istega dela podajemo čitateljem Janezovo sliko v lesorezu posneto.

bolestno koprnenje po domu in domačih, izpodkopal je našemu umetniku zdravje. Na nekem izletu spomladi l. 1889. se je močno prehladil, in tedaj se ga je prijela smrtna bolezen — vročina. Najboljši zdravniki v Kaiserslauternu so poskušali svojo umetnost, a človeška pomoč je bila neuspešna. Dne 25. aprila leta 1889. je prejemši sv. zakramente za umirajoče mirno zaspal; njegov najmlajši brat Lojze mu je zatisnil oči.

Pokopali so ga dne 27. aprila 1889 na pokopališču v Kaiserslauternu. Sprevod je bil veličasten. Ravnatelj umetno-obrtniškega muzeja, Karl Spatz, je imel nagrobni govor. Sklenil je z besedami:

In Ostlands Süd die Wiege stand,
In deutscher Erd' sein Grab er fand,
Deutsche Treu' und deutsche Lieb fürdab
Schirmt im deutschen Land dein frühes Grab.

Nun schlaf in stiller Ruh',
Nur Lorbeer deckt dich zu!¹⁾

¹⁾ T. j.: Na avstrijskem jugu mu je stala zibelka — V nemški zemlji je našel grob —

Naše črtice bi bile nepopolne, ko bi ne označili naposled ob kratkem nravi umetnikove. Janez Šubic je bil vseskozi blaga duša, odkritosrčen in požrtvovalen prijatelj, najboljši sin in navdušen domoljub; v družbi je bil prejšnja leta vesel in dobrovoljen, a pozneje, ko mu je bil umrl oče, in ga je mučilo koprnenje po domu, postajal je tudi v veseli družbi rad otožen in žalosten. Za svojo umetnost je bil vnet z dušo in telesom, slike je izdeloval vedno z veliko natančnostjo in vestnostjo. Čuditi se moramo, kako je mogel ustvariti toliko proizvodov. Bil je res pravi umetnik.

Dasi je živel malo časa, umrl je star 38 let, vendar je podal domovini svoji in posebej njenim cerkvam lepe slike; a tudi med tujci je bil v slavo naši domovini, katera mu bode zato hranila hvaležen spomin.

Nemška zvestoba in nemška ljubezen ti bode znanprej varovala tvojo zgodnjo gomilo. — Spavaj in mirno počivaj — Le lavorika te pokriva!

Janeza Šubica »Karnijolija« v ljubljanskem Rudolfinumu.